Pakalpojumu pieejamību ietekmē iedzīvotāju skaits

ŽEŅA KOZLOVA

Ikreiz, īstenojot administrativi teritoriālo reformu, šīs ieceres autori un bīdītāji sola, ka pakalpojumi iedzīvotājiem kļūs pieejamāki un uzlabosies arī to kvalitāte. Kā būs šoreiz — vai lielajā Madonas novadā, kurā ir apvienojušās Madonas, Ērgļu, Cesvaines un Lubānas pašvaldības, sniegto pakalpojumu klāsts palielināsies vai vismaz saglabāsies līdzšinējā līmenī — savu redzējumu „Staram" atklāj jaunievēlētais Madonas novada domes priekšsēdētāja vietnieks Artūrs Čačka.

— Ir jāpaiet kādam laika periodam, lai integrētos kopējā lielajā Madonas novadā, — atzīst Artūrs Čačka.

Artūram ir jau vairāku sasaukumu deputāta pieredze, pirmo reizi par Madonas novada domes deputātu tika ievēlēts 2013. gadā. Viņš ir arī zemnieku saimniecības — SIA „Kalna Zīles", kas atrodas Dzelzavas pagastā, — īpašnieks, bet pats dzīvo Cesvainē, līdz ar to uz pakalpojumu pieejamību laukos var paraudzīties arī no savas pieredzes.

— Pašvaldība pakalpojumus iedzīvotājiem, protams, nodrošina, bet, tā kā Madonas novada teritorija ir gana liela, to klāsts ir atšķirīgs. Ir vietas, kur pakalpojumi ir salīdzinoši pieejamāki un to ir vairāk, bet ir vietas, kur tie nav tik plaši pieejami.

Nenoliedzami, pašvaldībai par saviem cilvēkiem ir jārūpējas. Arī nākotnē pilnībā nodrošināt visus iedzīvotāju pieprasītos gan pašvaldības, gan valsts, gan privātstruktūru sniegtos pakalpojumus katrā pagastā būs grūti. Tas viss tomēr ir pakārtots iedzīvotāju skaitam. Ja pēc kāda pakalpojuma konkrētajā teritorijā ir salīdzinoši liels pieprasījums, tad, manuprāt, pašvaldībai tas ir jānodrošina, ja tas jau netiek darīts.

Savukārt, ja to vēlas saņemt samērā maz cilvēku, tad ir jāvērtē, vai tie tiešām jāsniedz uz vietas. Īpaši tagadējos apstākļos, kad saistībā ar „Covid -19" pandēmiju esam pārgājuši uz attālināto režīmu — gan tā strādājam, gan saņemam pakalpojumus daudzās jomās. Un pie tā pamazām sākam pierast. Tiesa, tas savā ziņā mūs visus attālina un mazina savstarpējo saikni. Arī nupat notikušajās pašvaldību vēlēšanās nebija iespējas ar iedzīvotājiem tikties klātienē.

Katrā ziņā aizvien lielāka nozīme būs katra mobilitātes spējām. Cilvēkiem mazapdzīvotās vietās jārēķinās: lai saņemtu nepieciešamos pakalpojumus, būs jādodas uz novada centru vai citiem lielākajiem pakalpojumu sniegšanas centriem.

— Kādi pakalpojumi tagadējos pagastos tiks saglabāti vai radīti no jauna?

> **„Nenoliedzami, pašvaldībai par saviem cilvēkiem ir jārūpējas. Taču nākotnē pilnībā nodrošināt visus iedzīvotāju pieprasītos pakalpojumus katrā pagastā būs grūti."**

— Kas attiecas uz tādiem iedzīvotājiem svarīgiem pakalpojumiem kā skola, bērnudārzs, tie būs pieejami arī turpmāk. Nekādi lēmumi par to reorganizāciju vai slēgšanu tuvākajā laikā netiek plānoti. Viss, kas pašreiz ir, tiks saglabāts pie nosacījuma, ja tie būs pieprasīti un būs, kas apmeklē bērnudārzus, skolas. Tas nav arī tik vienkārši izdarāms — nevar vienā dienā izdomāt un nākamajā jau slēgt.

Iespējams, nākotnē kāda reorganizācija varētu būt, bet tas vairāk būs atkarīgs no valsts politikas. Ja valsts pārstās finansēt skolas ar mazu skolēnu skaitu un tas viss tiks uzvelts uz pašvaldības pleciem, būs jāvērtē, jo visu pavilkt viena pati pašvaldība nespēs. Taču jebkurā gadījumā visu noteiks skolēnu skaits. Ja tas ilgstoši būs nepietiekams, izmaiņas optimizācijas virzienā ir neizbēgamas.

— Nav noslēpums, ka iedzīvotāji daudzviet tomēr vēlētos, lai katrā pagastā būtu savs pārvaldes vadītājs. Kas šajā ziņā mainīsies jaunizveidotajā Madonas novadā?

— Manuprāt, arī šo iedzīvotāju vēlmi ir iespējams ņemt vērā. Tikai tādā gadījumā jāsaprot, ka pagasta pārvaldnieks vienlaikus būs arī īpašuma uzturēšanas nodaļas vadītājs jeb, kā saka, saimnieks vienā personā. Tas, protams, ir politisks lēmums, bet, saglabājot pagasta pārvaldes vadītāja un atsevišķi vēl īpašuma uzturēšanas nodaļas vadītāja amatu, nodrošināt abiem gana adekvātu atalgojumu nav iespējams.

Madonas novadā šai ziņā, veicot strukturālās izmaiņas un apvienojot pagasta pārvaldes vadītāja amatus lielākajā daļā pagastu, ir jau diezgan veiksmīga pieredze. Vismaz ne no viena pārvaldes vadītāja neesmu dzirdējis, ka šie amati būtu nesaviešojami vai neizpildāmi. Arī iedzīvotājiem pagasta pārvaldes vadītājs ir pieejami abos pagastos, vienmēr var sazvanīties un vienoties par abpusēji pieņemamu tikšanās laiku klātienē, ja kādu problēmu vai sāpi nav iespējams izrunāt pa telefonu. Katrā ziņā tā nav lielākā problēma, kad diviem pagastiem ir viens vadītājs.

Viss taču ir pakārtots iedzīvotāju skaitam. Tajā pašā laikā, protams, katram iedzīvotājam zināms pakalpojumu klāsts ir jānodrošina. Teritorija vai ceļu garums tāpēc jau nemainās, vai konkrētajā vietā dzīvo viens vai desmit cilvēku. Ceļi ziemā tāpat ir jāiztīra līdz katrai viensētai, ko Madonas novada pašvaldība nodrošina jau daudzus gadus.

— Pašvaldība no savas puses pakalpojumus iedzīvotājiem kopumā, var teikt, nodrošina. Bet kā ir ar citiem iedzīvotājiem ne mazāk svarīgiem pakalpojumiem? Apmēram pirms pusotra gada īstu sašutuma vētru izraisīja pasta nodaļu slēgšana Ļaudonā, Dzelzavā, Liezērē.

— Jāatzīst, tas ir sāpīgs jautājums. Laukos vēl ir pietiekami daudz iedzīvotāju (jo īpaši senioru), kas joprojām vēlas izmantot pasta pakalpojumus. „Latvijas Pasts" ir valsts akciju sabiedrība, kas negribēja pasta nodaļas laukos dotēt.

Tiesa, jaunākās paaudzes cilvēki arvien vairāk izmanto citas platformas un pasta nodaļā vispār neiegriežas, kaut gan paša pieredze liecina, ka pasta pakalpojumi joprojām ir pietiekami pieprasīti. Vai tā ir Cesvaine, vai Madona, jāteic, bez rindas tos saņemt reti kad izdodas. Dodoties uz pasta nodaļu, zināms laika sprīdis ir jāierēķina. Pēdējā gada laikā ne reizi tā nav bijis, ka pasta pakalpojumu būtu saņēmis, negaidot rindā, tāpēc pasta nodaļu slēgšanai laukos arī ir savas robežas, jo pretējā gadījumā tos saņemt daudzi dosies uz pilsētu, veidosies rindas un klienti, tajās stāvot, izjutīs lielas neērtības.

— Vēl svarīgāka iedzīvotājiem laukos ir ģimenes ārsta pieejamība, transports, lai nokļūtu novada vai pagasta centrā. Dažviet arī tā ir liela problēma.

— Ģimenes ārsti vai vismaz feldšerpunkti kopumā Madonas novadā ir pieejami, tomēr, ja kāds ģimenes ārsts kādu laiku nestrādā, tas rada lielas neērtības iedzīvotājiem. Ir grūti atrast citu ģimenes ārstu, kas šajā laikā sniegtu veselības aprūpes pakalpojumus. Līdzīgi aktuāla problēma ir jaunu ģimenes ārstu piesaiste reģionos.

Arī transporta pieejamība dažādās apdzīvotajās vietas ir atšķirīga. Tajos pagastos, kas atrodas tālāk no lielā ceļa, maršrutu ir mazāk, nekā iedzīvotāji vēlētos. Iespējams, ka tur, kur sabiedriskie pārvadājumi netiek nodrošināti pienācīgā līmenī un kursē tā saucamie skolēnu autobusi, jādomā, lai ar tiem varētu braukt arī tie iedzīvotāji, kuriem nav citas iespējas nokļūt pagasta centrā, vai tas būtu jānodrošina pagastu pārvaldēm.

— Kā, jūsuprāt, veidosies dzīve jaunizveidotajā Madonas novadā?

— Es domāju, ka tā nebūs sliktāka, bet zināmas izmaiņas tiks ieviestas. Jau kopš 2009. gada reformas pagastu pārvalžu vadītāji nav lēmēji, bet gan izpildītāji un iniciatori kādu pagastam svarīgu lēmumu pieņemšanai.

Visticamāk lielu griezumu un kardinālu izmaiņu nebūs, samazinot štatus. Šobrīd to nevar darīt arī pēc likuma. Tas būs jāvērtē nākamā gada budžeta kontekstā, apstiprinot štatus un līdzekļu sadalījumu.

Jāsaprot, ka novadu apvienošana jau nenotika labprātīgi. Ja to ļautu izlemt pašiem iedzīvotājiem, droši vien būtu tas pats, kas Varakļānu novadā. Iedzīvotāju vairākums nobalsotu par sava novada saglabāšanu, nevis pievienošanos Madonas novadam. Ir jāpaiet kādam laika periodam, lai integrētos kopējā lielajā Madonas novadā. Tas gan nav nekas jauns tiem, kas ir jau dzīvojuši Madonas rajona laikos.

Katrā ziņā manevrētspēja lielajiem novadiem ir lielāka, tajos var ātrāk reaģēt un atrisināt saspējušas problēmas, nodrošinot arī ar nepieciešamo finansējumu.

EKSPERTA VIEDOKLIS

Risinājums, izvērtējot iedzīvotājiem izdevīgāko

ILZE OŠA, VARAM valsts sekretāra vietniece reģionālās attīstības jautājumos:

— No 1. jūlija pašvaldības, kas ir izveidotas, pārņem visas saistības, mantu, tiesības un pienākumus no apvienojamajiem novadiem un turpina strādāt ar visu pārņemto kopumu līdz brīdim, kad tiek pieņemts jauns lēmums par reorganizācija pabeigšanu. No 1. jūlija visas iestādes nodrošina pakalpojumus tāpat kā līdz šim. Pakalpojumus nodrošina saskaņā ar likumiem vai MK noteikumiem, kas nemainās, vai ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem. Tur, kur pašvaldībām ir tiesības izdot saistošos noteikumus, ir spēkā viens nosacījums. Šobrīd visi noteikumi ir spēkā; pēc 1. jūlija — arī jaunajam novadam ir saistošs tas pats, kas vecajā novadā bija pieņems. Tas, kas jaunā novada pašvaldībai ir jāizdara līdz nākamā gada 1. jūnijam: jāpārskata visi saistošie noteikumi, kuru, apvienojot daudzos novadus, ir daudz un tie ir dažādi; jāizvērtē, kā paredzēt vienotos nosacījumus.

Visvairāk cilvēkus interesē sociālie pakalpojumi. Labklājības ministrija ir daudz izdarījusi, nosakot konkrētu pabalstu apmērus, kas paliek spēkā. No pakalpojumu klāsta viedokļa tas netiek regulēts kādā vienā teritorijā individuāli, bet regulējums ir vienāds visā valstī. Tas nozīmē, ka visās pašvaldībās jānodrošina vienāds pakalpojumu klāsts, pieejams visiem iedzīvotājiem, un tur pašvaldības nevar neko ne mainīt, ne grozīt, ja valsts ir noteikusi vienādi visiem. Pašvaldībai varētu būt rīcības brīvība, un tāda arī ir, nosakot kādu konkrētu apmēru vai nu kādam pabalstam, vai, piemēram, piemaksām pie likmes PII pedagogiem. Ir pašvaldības, kas ir piemaksas piešķīrušas, un ir tādas, kas nav piešķīrušas. Pagaidām viss ir tā, kā līdz šim, bet, ja novada pašvaldība nolems par vienādošanu, tad tā arī notiks. Tas attiecas arī uz bērna piedzimšanas pabalstu, apsveikumiem gados vecākajiem iedzīvotājiem nozīmīgās dzīves jubilejās u. tml. Viss ir jaunā novada domes pilnvarās, protams, jārēķinās arī ar pašvaldības budžetu. Ja skatāmies šo gadu, kad visi finansēju līdzekļi no iepriekšējiem apvienojamajiem novadiem ir iekļauti šobrīd jaunajā novadā, notiek budžeta apvienošana, šim gadam līdzekļi ir paredzēti. Pašvaldībām būtu svarīgi noteikt, kā būs turpmākajā periodā. Vērtējot nākamā gada budžetu, būtu jāizskata pabalsti, piemaksas, to apmērs. Atšķirīgi ir arī sociālo pakalpojumu sniegšanas veidi (ir līgums ar "Samariešu" apvienību, citviet pakalpojumu sniedz sociālā dienesta darbinieki), un pašvaldībai ir jāizlemj, kas kurai teritorijas daļai būtu izdevīgāk. Nav nekādu ierobežojumu, ka visur ir jābūt vienam risinājumam; risinājums var būt komplekss attīstībai no tā, kas ir izdevīgāks, tuvāks iedzīvotājiem.

IVETA ŠMUGĀ

Vestienas bibliotēkai aprit 100 gadi

INESE ELSIŅA

Šo gadu Vestienas pagasta bibliotēka izdzīvo jubilejas zīmē. Kā uzsver bibliotēkas vadītāja Jūsma Ogorodņikova, bez svētkiem nedzīvojam — mums vajadzīgs prieks!

Vestienas pagasta bibliotēkas vadītāja Jūsma Ogorodņikova savā darbavietā.

DĀVJA VECKALNIŅA foto

Sagaidot apaļo jubileju, Vestienas bibliotēkas logā aplūkojams neliels ieskats vēsturē: darbinieki (tie Vestienas bibliotēkā bijuši 18 ar īsāko darba stāžu pusgada garumā, garāko — 32 gadi) un nopietni un ne pārāk nopietni notikumi.

Bibliotēkas saknes meklējamas 1919. gadā, kad Vestienas pilī no Devēnas un Vējavas tika atvestas mēbeles, lai iekārtotu pirmo bērnu rotaļu istabu. Tajā laikā iekārtota arī bibliotēka, tomēr oficiāli ziņās pausts, ka Latvijas Jaunatnes savienības Vestienas organizācija dibina bibliotēku 1921. gadā.

Pēc kara, 1947. gadā, bibliotēkai ierādīja telpas kādreizējā Krājaizdevu sabiedrības ēkā (tagadējais tautas nams), bet septiņdesmito gadu vidū bibliotēka tika pārcelta uz jaunām telpām pagasta centrā, kur tā atrodas joprojām.

Piecdesmito gadu vidū kultūras iestādēm tika atvēlētas niecīgas finanses, bet grāmatu fonds nebija tik trūcīgs — katru mēnesi pa pastu pienāca grāmatu sūtījums. Protams, bez daiļliteratūras tur bija daudz sabiedriski politiskās literatūras.

— Atskatoties pagātnē, gribu teikt, ka šodien bibliotēka savas funkcijas ir kardināli mainījusi, protams, sargājot arī tās vēsturisko pamatideju — grāmatu izsniegšanu, — vēsta Jūsma Ogorodņikova. — Pēdējo gadu laikā aizvien lielāka loma kļūst bibliotēkai kā informācijas pakalpojumu sniedzējam, apmeklētāju saskarsmei, izaugsmei un izglītībai.

Vestienas bibliotēka kādreizējā Madonas rajonā bija viena no pirmajām, kur projektu darba rezultātā tika iegūti datori. Toreiz vietējā pamatskolā strādāja informācijas tehnoloģijās zinošs skolotājs, viņš Sorosa fondam uzrakstīja projektu interneta pieslēguma un datoru iegādei, un 2000. gadā bibliotēka ieguva pirmos divus datorus. Laika gaitā datori vairākkārt mainīti, šobrīd te pieejami trīs publiskie datori. Pēc optiskā kabeļa ierīkošanas Madonas novada pašvaldības iestādēs, interneta ātrums bibliotēkā ir 100 megabiti sekundē. Tas ir līdzīgi kā Madonas novada bibliotēkā, bet daudzās jo daudzās pagastu bibliotēkās interneta ātrums ir tikai 40 megabiti sekundē. Jaudīgu datoru iegāde publiskajās bibliotēkās, līdz ar to arī pagastos, ir liela problēma.

— Cilvēkiem ir jāpalīdz diezgan daudz, — ierunājoties par konsultējošo darbu, neslēpj Vestienas bibliotēkas vadītāja. — Elektroniskais paraksts, *Smart ID, google* konta izveide; jāsaprot, kurā programmā var atvērt dokumentu, ko apmeklētājs nekādi nevar izdarīt; palīdzība tiek lūgta deklarāciju sagatavošanai gan Valsts ieņēmumu dienestam, gan Lauku atbalsta dienestam; kad bija iespējas vairāk ceļot, bibliotēkā pie mums nāca klienti, lai izdrukātu avio biļetes, tāpat te var izdrukāt digitālos „Covid-19" sertifikātus.

Pēc klientu nepieciešamības Vestienas bibliotēkā visu veidu informācijas resursu izmantošanā notiek lietotāju individuālas apmācības darbam ar datoru un internetu. Īpaša uzmanība šiem jautājumiem tiek pievērsta ikgadējā digitālajā nedēļā, bet ikdienā katru nedēļu vidēji 2—3 cilvēkiem nepieciešama konsultācija darbā ar IT pakalpojumu izmantošanu e-vidē. Kā teica Madonas novada bibliotēkas vadītāja Imelda Saulīte, mūsdienās tā ir ekskluzīva iespēja, ko īsteno publisko bibliotēku darbinieki. Kur vēl bez maksas un individuālā kārtā cilvēks var saņemt palīdzību e-pakalpojumu jomā? Bibliotēkās tā ir ikdiena, bez jebkādiem projektiem un papildsamaksas iestāžu darbinieki to dara. Tas, kā bibliotekāres strādā, raisa visdziļāko cieņu, jo reāli viņas ir speciālistes, kurām līdzcilvēki uzticas. Augstais uzticamības kredīts iegūts daudzu gadu gaitā.

Atgriežoties pie norisēm Vestienas bibliotēkā, Jūsma Ogorodņikova atklāj, ka kopš 2020. gada iestādē vērojama attālināto lietotāju intereses palielināšanās — ir lasītāji, kas izmanto iespēju pasūtīt grāmatas attālināti un vairāki 3td e-grāmatu bibliotēkas lietotāji. Pieaugušajiem visbiežāk ir sniegta informācija par praktiskiem jautājumiem. — Ļoti noderīgs man bija seminārs „Ceļazīmes mediju lietošanā", jo tur iegūtās zināšanas ļauj palīdzēt klientiem mūsdienīgi, piemēram, paskaidrot, kāda dezinformācija internetā sastopama par medikamentiem un citiem jautājumiem, — komentē Jūsma Ogorodņikova. — Visbiežāk klientiem sniegti padomi par portālu *e-latvija.lv, elektrum.lv, eps.lad.gov.lv* iespējām un lietošanu.

Vestienas bibliotēkā ikdienišķais darbs notiek bibliotēku informācijas sistēmā „ALISE". Klienti var pasūtīt grāmatas attālināti, rezervēt tās, pagarināt lasīšanas termiņu, uz pieprasītākajām grāmatām tiek veidotas rindas, lasītāju reģistrācija arī notiek informācijas sistēmā „ALISE". Autorizētie lietotāji var attālināti izmantot elektronisko kopkatalogu, kas nodrošina iespēju meklēt vajadzīgo izdevumu pēc dažādiem atlases kritērijiem (autors, nosaukums, priekšmets, sērija, izdošanas gads u.c.), noskaidrot izdevuma pieejamību Vestienas bibliotēkā, kā arī visās Madonas reģiona bibliotēkās. Vestienas bibliotēkai ir 78 autorizēti lietotāji. Norāde uz elektronisko katalogu pieejama Madonas bibliotēkas un Vestienas pagasta mājaslapā.

Par pakalpojumu pieejamību nevar sūdzēties

Mētrienas pagasta iedzīvotāja TATJANA MŪRMANE šeit aizvadījusi visu mūžu. Lai gan ikdienā vairāk nākas izmantot tieši medicīnas un pasta pakalpojumus, viņa uzskata, ka arī par citu pakalpojumu pieejamību Mētrienas iedzīvotāji nevar sūdzēties.

— Tas, kāda ir pakalpojumu pieejamība laukos kopumā, es nevaru izvērtēt. Katrā pagastā ir atšķirīgs pakalpojumu piedāvājums un arī daudzums — citur mazāk, citur vairāk. Ir pagasti, kur nav pasta nodaļas, līdz ar to iedzīvotājiem ikdienas ritms ir sarežģītāks. Veikali gan ir visur, bet pasta pakalpojumus nav iespējams nodrošināt katrā apdzīvotā lauku pagastā, ciemā. Runājot tieši par Mētrienu — pasts mums strādā, ir iespējams veikt visus nepieciešamos maksājumus, abonēt presi un izmantot visus pārējos pasta piedāvātos pakalpojumus. Ir iespējams saņemt pensiju mājās, kas gados veciem cilvēkiem ir liels atvieglojums. Zemes nodokli un maksājumus par ūdeni varam veikt arī pagastmājā, — pakalpojumu pieejamību laukos izvērtē mētrēniete Tatjana Mūrmane.

Mētrienā ir iespējams ne tikai izmantot pasta sniegtos pakalpojumus, bet arī iepirkties veikalā, apmeklēt bibliotēku, medpunktu, aptieku, baudīt arī kultūras pakalpojumus un izmantot daudzveidīgo atpūtas piedāvājumu.

— Bibliotēkas darbiniece allaž cenšas mūs nodrošināt ar jaunām grāmatām, žurnāliem. Apkalpošana arī vienmēr ir laipna. Pie mums brauc medmāsiņa, kura strādā Madonā *ātrajā palīdzībā.* Kad viņai nav dežūras Madonā, māsiņa atbrauc pie mums. Arī ārsts uz Mētrienu ierodas vairākas reizes mēnesī, tiesa gan, ir jāgaida rindā, bet tā jau visur ir. Medikamentus arī varam pasūtīt un ar farmācijas pakalpojumu pieejamību neesam atstāti novārtā, — pastāsta Tatjana.

Ir arī tādi pakalpojumi, kurus uz vietas Mētrienā nevar saņemt, piemēram, apmeklēt frizieri, uzpildīt benzīnu, saremontēt apavus vai izmantot šuvēja pakalpojumus, tad jādodas uz Madonu vai kādu tuvāko pagastu.

Arī zobārsta piedāvātos pakalpojumus Mētrienā uz vietas vairs nevar saņemt, kā tas bija agrāk. Ja ir vajadzība tikt pie zobārsta, jāmēro ceļš uz Madonu.

Taču kopumā Tatjana Mūrmane ir apmierināta ar Mētrienā pieejamo pakalpojumu klāstu, viņasprāt, pirmās nepieciešamības pakalpojumi mētrēniešiem tiek nodrošināti labā līmenī.

ZANE BIKOVSKA

Pakalpojumi no lauku reģioniem arvien attālinās

Liezēriete DACE MADALĀNE pakalpojumu pieejamību laukos vērtē kritiski un pauž viedokli, ka tie nevis tiek pietuvināti laukos dzīvojošajiem, bet kļūst arvien grūtāk sasniedzami.

— Uzskatu, ka pakalpojumu pieejamība laukos kopumā ir vērtējama zem vidējā līmeņa, jo daudzviet daudz ko likvidē, bet tas, ko likvidē, ir tieši saistīts ar pakalpojumu iespējām. Manuprāt, jaunā reforma pakalpojumus no laukos dzīvojošajiem cilvēkiem arvien attālina, lai gan tiek solīts, ka situācija paliks līdzšinējā vai pat uzlabosies, — viedokli pauž liezēriete Dace Madalāne.

Jautāta par pakalpojumu pieejamību tieši Liezērē un Ozolos, viņa atbild — vietējiem ir sava pagasta pārvalde un daudziem pat varētu šķist, ka ar to iedzīvotājiem pietiek, taču tā tomēr nav.

— Agrāk mums Liezērē bija pasta nodaļa, tagad tā vairs nav. Cilvēki bija pieraduši saņemt tajā sūtījumus, iegādāties avīzes vai citus preses izdevumus. Pastniece, protams, apgādā ļaudis ar nepieciešamo, piegādā arī pasta sūtījumus, izmaksā pensijas, bet tas tomēr nav tas pats. Mums nav skaidrs, kāpēc pasta darbību vajadzēja apturēt. Veikalā varam iepirkties ar bankas karti, tas ir ļoti labi. Ja nav līdzi skaidras naudas, karte lieti noder. Tomēr šeit atkal nākamais mīnuss — ja notiek kāda tehniska kļūme, jādodas uz banku. Ja nav iespējams tikt uz Madonas filiāli, jāmeklē cita apdzīvotai vietai tuvākā. Šāda veida problēmas apgrūtina un liek nervozēt. Ne visi prot darboties ar internetbanku, daudzus tas biedē. Vecākie ļaudis taču neprot darboties interneta vidē. Šobrīd domā par kompleksajiem apkalpošanas centriem laukos, tā būtu lieliska alternatīva, bet jāraugās atkal no finanšu viedokļa — vai to būs iespējams īstenot. Pakalpojumam jābūt pieejamam tagad, konkrētajā brīdī, nevis jāprāto par to, kā bija vai kā būs, — spriež Dace.

Runājot par citiem pakalpojumiem, Dace Madalāne atklāj: — Bibliotēka ir reālākais pakalpojumu īstenotājs, kas kalpo cilvēka vajadzībām šodien. Gan Ozolos, gan Liezērē ir bibliotēka un veikals, cilvēki var apmeklēt frizētavu, ir pieejams benzīntanks un medpunkts, kas atvērts katru dienu.

Dace ikdienā visbiežāk izmanto rēķinu apmaksas iespējas, jo bez tā iztikt nevar, izmēģinājusi arī e-parakstu, lai varētu palīdzēt citiem, kas vēršas pie viņas pēc padoma. Nepatīkami ir tas, ka Ozolos un Liezērē vairs nav pieejami zobārsta pakalpojumi un cilvēkiem nākas doties Madonu, sevišķi grūti esot bērniem.

ZANE BIKOVSKA

Nozīme ir pārvaldes un līdzcilvēku atsaucībai

Lubāniete ILUTA OZOLIŅA vērtē, ka laukos cilvēki ir ierobežotāki nekā pilsētā un sava sadzīve krietni vairāk jāplāno. Viņasprāt, šodien vismaz ir pieejams sabiedriskais transports, tiesa, cik bieži kursē un vai visiem piemērotos laikos, tas cits jautājums. Tāpat pārsvarā visur ierīkots medpunkts vai noteikti ģimenes ārsta pieņemšanas laiki.

— Visiem pa prātam jau nekad nebūs, bet pamats vismaz ir nodrošināts. Pat bērnus uz skolu, mūzikas skolu izvadā. Toties šausmīgi ir tas, ka Mētrienā nav aptiekas. Nav arī baznīcas, bet ir ticīgi cilvēki, kam ir svarīgi savu ticību stiprināt, bet uz Madonas dievkalpojumiem viņi netiek, — teic Iluta Ozoliņa. Mēģinot risināt šo problēmu, Mētrienā, kur viņa strādājusi par sociālo darbinieci, sarunājuši mācītāju, kas būtu gatavs braukāt. — Vajadzēja tikai telpu, piemēram, skola stāv tukša. Tomēr nekādi nevarējām vienoties ar pārvaldes darbiniekiem — ne Broku, ne Gotlaufu — viņi bija kategoriski pret, — atmina Iluta. Kā viņa secina, daudz kas no pieejamības jautājumiem pagastos atkarīgs no vietējās pārvaldes — cik tā ir atsaucīga un ieinteresēta komunicēt ar saviem iedzīvotājiem.

Strādājot sociālās palīdzības jomā, viņa zina, cik ļoti atšķiras ikdienas dzīve iedzīvotājiem laukos un pilsētā.

— Zinu deviņdesmitgadīgus klientus, kuri dzīvo vēl 24 kilometrus no Mētrienas, mežā. Viņi ir vieni no tiem daudzajiem senioriem, kuriem pastniecīte ir dieviņa vietā: gan pensiju atved, gan arī maizīti vai zāles, gan paķer līdzi un aizved uz ciemu, pilsētu, ja vajag, — tā Ilutai Ozoliņai stāstījuši klienti. Viņasprāt, liela kļūda ir teju vai masveidīga pasta nodaļu slēgšana lauku reģionos, vadoties tikai pēc apmeklējuma skaitļiem. Tikmēr daudziem pasts ir vieta, kur ne tikai izmantot pasta pakalpojumus, samaksāt rēķinus, bet par nopirkt sēklas pavasarī.

Kā lauku cilvēki tiek galā ar dažādo pakalpojumu pieejamības trūkumu? Cenšas būt mobili un tikt pēc pakalpojumiem, kur tie pieejami. Iluta Ozoliņa noteic: — Cits citam izpalīdz, palūdz. Vēršas pie kaimiņiem, pastniekiem — kam ir transports.

LAURA KOVTUNA

Atvērumā izmantoti AGRA VECKALNIŅA foto

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

MAF Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem